
VÄRMLANDS ANOR

2016:1

Mars 2016

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

Årgång 33

Allt var verkligen inte bättre förr, men sådana här trivsamma butiker kan man inte längre hitta på den värmländska landsbygden. Det här är en bild från Kooperativa i Järperud, Gunnarskogs socken. Affärsbiträdet heter Hanna Olsson, senare gift Frykblom (1910-2000). Bilden är från slutet av 1930-talet.

VärmlandsAnor

Författarna ansvarar för riktigheten i artiklar. Citera gärna VärmlandsAnor, men glöm inte att ange källa. Eftertryck av texter endast med författarens tillåtelse. Redaktionen förbehåller sig rätt att redigera insända bidrag.

ISSN 1400-1047
Upplaga 1700 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare
Hans Olsson, Forshaga

Redaktör
Carl-Johan Ivarsson, Finnögatan 4 B, 614 33 Söderköping
Tel 070-2253245, redaktor@varmlandsrotter.se

Layout
Kerstin Osterman, KEOZ, Skattkärr
Tryck
City Tryck i Karlstad AB

Föreningsfakta

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för släkt- och hembygdsforskning i Värmland och förena dem som delar detta intresse.

Föreningens adress
c/o Hans Olsson, Virvelgatan 77, 667 34 Forshaga
E-post: ordforande@varmlandsrotter.se
Organisationsnummer 873201-6897

Medlemsfrågor
Thore Jansson: medlem@varmlandsrotter.se

Medlemsavgift
Medlemsavgiften är 150 kr för ordinarie medlem och 50 kr för familjemedlem (2016) till svenskt plusgiro 46 96 60-5. Medlemmar i Norge betalar 140 norska kronor + porto 50 norska kronor till norskt postgiro 7877 08 16652.

Hemsida och e-mail
www.varmlandsrotter.se
e-mail vsf@varmlandsrotter.se

Föreningens styrelse

Ordförande Hans Olsson, Virvelgatan 77, 667 34 Forshaga Tel. 054-87 29 93

Vice ordförande Ann-Greth Carlsson, Gyllenflyktsvägen 15, 663 33 Skoghall Tel. 054-51 78 30

Sekreterare Gunnar Jonsson, Sveavägen 6 C, 66141 Säffle. Tel. 0533-105 59

Kassör Thore Jansson, Västra Ingersby 101, 686 94 Rottneros Tel. 0565-602 23

Ledamöter
Lars-Göran Jansson, Ingalills väg 10, 656 38 Karlstad. Tel. 054-83 75 81

Anneli Johannesson, Snoavägen 4, 663 41 Hammarö. Tel. 054-52 13 86

Eva Lejrin, Orrholmsgatan 3, lgh 1603, 652 15 Karlstad. Tel. 054-202 21 76

Monica Lööf, Floravägen 24, 663 33 Skoghall. Tel. 054-51 73 10

Sune Paulsson, Hadar Grudes gata 10, 652 26 Karlstad Tel. 054-87 21 41

Sonja Skagerud Östlund, Cederroths väg 1, 663 33 Skoghall. Tel. 054-51 73 34

Stefan Svensson, Likenäsgatan 2, 654 68 Karlstad. Tel. 054-83 01 13

INNEHÅLL

- 3 Emil Melander - överste och Arvikaprofil**
S. Gunnar Edlund
- 6 Ur andra medlemsblad**
- 7 Vem tror du att du är - eller -
plötsligt händer det**
Anders Höglund
- 8 Bernt Andersson - en Finlands-
frivillig från Grums**
Stig Bertsand
- 9 Samarbete med Folkuniversitetet**
- 10 Det medeltida Värmland**
Annika Björklund
- 12 Verksamhetsåret**
- 16 Kallelse till årsmöte**
- 17 Ordföranden har ordet**
- 17 Verksamhetsinriktning 2016**
- 18 Jakten på en slekthistorie**
Bente Sabel
- 21 Antavla nr 198**
- 23 Antavla nr 199**
- 24 Vårens program 2016**

Redaktörens ruta

Med det här numret påbörjas årgång 33 av VärmlandsAnor – eller som det hette de första åtta åren: Nytt från Värmlands Släktforskarförening. Ni vet väl att ni kan botanisera i gamla årgångar i PDF-format på vår hemsida Värmlandsrotter? Dessutom går det bra att söka i en excel-fil med register till alla årgångar till och med 2009.

Jag vill passa på att tacka er som skickat in intressanta artiklar. Nu har det faktiskt blivit så många, att det blivit rätt trångt i några nummer och det finns också en liten kö. Det finns också en del antavlor på lager. Men det borde finnas minst 1578 artiklar som väntar på att publiceras, för varje släktforskare har ju något att berätta!

Så skriv om medeltid, 1900-tal, personer, platser, släkter, företag, kartor, bönder, fattighjon, emigranter, smeder, svedjefinnar eller vad som nu mest kan intressera er. Skriv om Norra Finnskoga, Ölserud eller Östra Ämtervik! Jag väntar spän!

Manusstopp för 2016:2 är 5 maj 2016

Emil Melander – överste, pilgrim och Arvikaprofil

av S. Gunnar Edlund

Överste Emil Melander var inte värmlänning – han föddes 1856 i Karlskrona. Inte heller dog han i Värmland men det var mera en tillfällighet. Vid sin död 1930 var han nämligen sedan flera år bosatt i Arvika men befann sig på pilgrimsfärd i Det heliga landet, dvs. Palestina, där han i Jerusalem insjuknade, avled och begravdes.

En överste på pilgrimsfärd – det låter aningen udda. Var han möjligen överste i Frälsningsarmén? Ingalunda! Han hade sin karriär, och en hedersam sådan, i den reguljära, ”världsliga” armén men avvek nog i många stycken från de föreställningar man vanligtvis har om en krigsman, vilket kan belysas genom några spridda notiser från hans levnadslopp.

Militärt påbrå

Först något om Emil Melanders yrkesmeriter. Han hade massivt militärt påbrå från både fäderne och moderne – farfarsfar var överstelöjtnant och deltog i sjöslaget vid Hogland 1788, farfar medverkade som kommandör vid transporten av den avsatte Gustav IV Adolf till Pommern 1809 och morfadern var kaptenlöjtnant vid flottan. Även fadern var militär varför valet av officersbanan tedde sig naturligt. Efter mogenhetsexamen i Karlskrona examinerades han från Krigsskolan på Karlberg hösten 1876 och blev samma år underlöjtnant vid Värmlands fältjägare, vid den tiden en kår om 500 man, uppdelade på sex kompanier med överstelöjtnant Helmer Falk som kårchef och med Trossnäs som samlingsort.

Vad som lockade honom hos värmlänningarna var – berättar han själv i sina memoarer – ”den gröna jägaruniformen med sina snören och

Overstelöjtnant vid Generalstaben 1900.

kordonger samt svarta strutsfjäderplym i hatten”, vilket allt tilltalade hans ungdomliga fåfänga. Men härtill kom, skriver han vidare, ”att jag alltid ansett Värmland såsom ett det härligaste sagoland, i vilket min kärlek till naturen skulle kunna bli tillfredsställd”.

Melander tillbragte två upplevelserika år bland värmlänningarna och tycks ha trivts väl. Visserligen reagerade han mot det utbredda bruket – och ibland missbruket – av alkohol bland officerarna men gladdes desto mera åt musicerandet. Han skriver: ”Det torde knappast ha funnits något regemente i hela armén, i vilket antalet sångare och musiker var så stort som vid Värmlands fältjägare”. Han knöt bland dessa många vänskapsband för livet. Han nämner bl a den fattige smålänningen Anders de Verdier, som senare i det civila avancerade till disponent vid Mölnbacka-Trysil och slutligen till brukspatron på Gustafsfors. Melander lyckades till och med komma på någorlunda god fot med den franskbördige och synnerligen originelle bataljonsläkaren Otto

Guilletmot. Om dessa fältjägare citerar han Georg Adlersparres ord till Henrik Liljebjörn: ”Förträffligt folk – riktiga banditer – alldeles förträffliga. Hälsa dem mycket – det är riktiga djävlar – präktiga karlar – hälsa dem alla”! Själv uttrycker sig Melander mera lyriskt: ”Över hela kåren vilade liksom en slags sagostämning. Det var över dem något av äventyr, romantik och poesi, något av detta som man ej kan beskriva men väl känna. Jag skall aldrig glömma dem”.

Fotvandringar i Värmland

Efter avslutad tjänst hos fältjägarna och före kommendering till den då nyinrättade Krigshögskolan företog Melander under några veckor fotvandringar i Värmland. En anhalt var Noreborg, där brukspatron Alfred Norström tog emot och bjöd honom stanna några dagar. Samtidig gäst var ”den musikaliske landssekreteraren” Henrik Laurentius Westin från Göteborg, som senare skulle bli överintendent och chef för de kungliga teatrarne. Från Noreborg gjorde han smärre utflykter i trakten. ”En färd till det vackra Graftsund, som jag tecknade, glömmar jag aldrig”. Andra godsherrar som han gästade var patron Schülz på Adolfsfors, patron Jacob Norström på Sölje och major Christer Oxehufvud på Annefors.

Efter genomgången krigshögskola blev Melander 1881 aspirant vid Generalstaben och året därpå löjtnant vid fältjägarna. Han återvände då för en kort tids tjänstgöring vid kåren och bodde då inackorderad hos dåvarande kårchefen överstelöjtnant Otto Kuylenstierna på Gunneruds gård. Han hann då med att ge privatlektioner i matematik till sonen i huset Alexis, sedermera bekant arméofficer, resenär, förfat-

tare och tidningsman med signaturen "Mustafa".

Åter vid generalstaben blev han där löjtnant 1885, kapten 1888, major 1896 samt överstelöjtnant och chef för krigshistoriska avdelningen 1900. Han var lärare i krigskonst och krigshistoria vid Krigshögskolan 1892-1895. Stabstjänsten avbröts då och då av trupptjänstperioder, först – som ovan nämnts – hos fältjägarerna i Värmland, sedan vid Norrbottens regemente i Boden. Han utnämndes 1903 till överste och chef för generalstabens topografiska avdelning och tillika chef för rikets allmänna kartverk. Där kvarstod han till 1916, då han övergick på reservstat. Han blev 1902 ledamot av Kungl. Krigsvetenskapsakademien.

Han hade också ett flertal militära specialuppdrag, exempelvis 1890 som sekreterare i den "generalskommitté" som skulle utarbeta nytt härordningsförslag och som sakkunnig i 1897 års parlamentariska befästningskommitté. Vidare var han kommissarie vid gränsregleringen mellan Sverige-Norge och Finland-Ryssland 1901, varvid det bekanta trerikrsröset uppfördes, och förste kommissarie vid eftersyn av svensk-ryska gränsen 1912.

Emil Melander ingick 1880 i Karlskronas Fredrikskyrka äktenskap med officersdottern Anna Söderhielm (1855-1933). I äktenskapet föddes två döttrar.

Religiösa och sociala intressen

Melander var således en framstående och mångsidigt verksam militär men hade också ett flertal "civila" intressen. Han växte upp i en familj som präglades av sparsamhet, fasta normer, varm religiositet och socialt ansvarstagande. Själv fortsatte han i samma spår och ägnade en betydande del av sitt liv åt kristna och sociala engagemang. Han kom att ansluta sig till den krets

av huvudsakligen officerare (general Gustaf Ugglå, kapten Jaques Lagercrantz m fl), som i slutet av 1800-talet, inspirerade av engelsmannen lord Radstocks väckelsemöten i Stockholm, införde KFUM (Kristliga föreningen av unga män) i Sverige och han tillhörde Stockholms-avdelningens styrelse 1885-1924, periodvis som ordförande i sammanlagt över 30 år. I Riksföreningen KFUM:s styrelse var han ordförande 1890-92, då han efterträddes av prins Oscar Bernadotte, och senare vice ordförande 1915-27. Han var lekmannaombud vid Kyrkomötet 1918 och 1920 och medverkade då till vissa liturgiska reformer. Han var också, i nära samarbete med Sigfrid Wieselgren, styrelsemedlem i Svenska sällskapet för nykterhet och folkuppföstran från 1894 fram till sin bortgång 1930. Om sitt eget förhållande till alkohol skriver han: "Jag har aldrig varit fullständig absolutist men nykter har jag alltid varit".

Även i tjänsten gav Melander uttryck för sina religiösa och sociala intressen. Han sökte vid de förband där han tjänstgjorde utjämna och bekämpa skillnader och skrankor mellan olika befälskategorier liksom mellan befäl och manskap. Dessa strävanden liksom hans starka nykterhetspatos uppskattades av många men skaffade honom också motståndare och rentav fiender, inte minst bland officerskollegor, hos vilka dessa tongångar var mindre vanliga och ej alltid populära. Han blev utsatt för ren förföljelse i pressen och annorstädes, vilken fick sin kulmen i att han anklagades för misshandel av en underlydande vid Norrbottens regemente. En rad juridiska processer följde och han dömdes av krigsrätten i Luleå för "oförstånd i ämbetets utövning" men frikändes senare helt i krigshovrätten

och fick därmed total upprättelse. Under pågående process befordrades han till högre tjänst. I en stort uppslagen artikel gjorde sedermera Norrbottens-Kurirens redaktion avbön – en i journalistkretsar kanske ej alltför vanlig åtgärd – och bad om ursäkt för sin delaktighet i "den infama förföljelsen" och gav Melander sitt erkännande för hans "tappra och framgångsrika kamp mot förtalets drake"! Att Melander under hela denna påfrestande tid höll huvudet högt och oförtrutet arbetade vidare på sina skilda fält får väl anses vittna om osedvanlig själsstyrka och integritet.

Emil Melander verkade för samarbete och ökad förståelse mellan olika grupper och kategorier inte endast inom försvarsmakten utan inom samhället i stort och då särskilt mellan arbetsgivare och arbetstagarer. Efter avgången från aktiv tjänst 1916 sökte han anställning som arbetare vid Domnarvets järnverk och som "timmerhuggare Johannesson" vid några sågverk i Sundsvalls-trakten och var då inriktad på att i alla avseenden dela arbetarnas villkor. Han åt mat från medhavd ränsel och sov i baracker med 4-5 rumskam-

Emil Melander

rater. Sina erfarenheter skildrade han i boken *I arbetströja och med vandringsstav* (1917).

Flitig skribent

Detta var inte hans enda bok. Han var tvärtom en mycket flitig skribent och producerade ett stort antal böcker och småskrifter och ett otal tidningsartiklar. I boken *Blixtpojken* (1927) framförde han idén att ungdomar sommartid skulle ge sig ut på landet och hjälpa bönder och småbrukare med dagliga sysslor, således en sorts ”arbetstjänst”. Sitt liv skildrade han i tre volymer under titlarna *Mina bekanta och jag själv* (1915) och *Blad ur min levnadsbok* respektive *Nya blad ur min levnadsbok* (båda 1927). Som idog resenär – från svenska lappmarken till Främre Orienten – skrev han livfulla reseberättelser, såsom *Underliga land* (1921) om Korsika och Sardinien och *Livets sagor* (1924) om Tyrolen. Han gav också ut en biografi över *Drottning Sofia* (1914). Melanders böcker trycktes i stora upplagor och mottogs välvilligt av både läsare och kritiker. Melander var också en ivrig och medryckande talare som samlade stora åhörarskaror, därjämte också en framgångsrik ”tiggare”, vilket fick till resultat att stora belopp tillfördes en rad ideella ändamål.

I Boden lät Melander bygga ett soldathem med namnet Kung Oscar

II:s paviljong och tillsammans med brodern Yngve Melander startade han där 1896 i stort sett på egen bekostnad en folkhögskola, den första i övre Norrland, senare kombinerad med lantmannaskola. Med brodern som rektor flyttades skolan senare till Älvsbyn och slutligen till Sunderbyn i Nederluleå.

Det fanns ytterligare en broder i familjen, statsgeodeten Henning Melander, också han med särintressen vid sidan av yrkesverksamheten. Han gav ut ett flertal böcker som avhandlade ”Israels förbundsark och dess framtida återfinnande”, ”Jerusalems dolda tempelskatter och deras gömställe” m fl. En dotter blev gift med matematikern Johannes Malmquist, professor vid KTH, och deras dotter var den framstående pianisten Judith de Frumerie.

Till Arvika

Under många år bodde familjen Melander i Saltsjö-Duvnäs utanför Stockholm men 1924 flyttade makarna till Arvika, där dottern Astrid och hennes man Carl Eriksson Frykstam (1874-1925), född i Gräsmark och kyrkoherde i Arvika stadsförsamling sedan 1917, var bosatta. Under några år framåt utgjorde Emil Melander ett färgstarkt inslag i stadsbilden med sin resliga gestalt och sin bredbrättade hatt. Men han var ingalunda någon överksam pensionär. Han deltog livligt i KFUM:s lokala verksamhet – liksom alltfört i den centrala – och i det kyrkliga församlinglivet. Grundstenen till KFUM:s egen byggnad i Arvika lades den 30 oktober 1926 av prins Oscar Bernadotte och vid invigningen ett år senare, den 30 november 1927, talade prinsen, kyrkoherden Harald Hallén och överste Melander. Inspirerad av Nathan Söderblom och hans ekumeniska möte i Stockholm 1925, vid vilket Melander deltog, tog han initiativet till en lokal samarbetskommitté i Arvika mellan statskyrkliga och frikyrkliga

församlingsledare, enligt uppgift det första lokala resultatet av det ekumeniska mötet.

Melander engagerade sig också i den allmänna samhälls- och kulturdebatten med talrika inlägg i form av föredrag, tidningsartiklar och pamfletter. Han angrep hårt den enligt hans mening undermåliga litteraturen av Nick Carter och andra, vilken han ansåg skada ungdomens smak och moral. Som ”motvikt” gav han ut en rad egna natur- och folklivsskildringar. Han gav sig gärna i dispyt med många av den tidens radikala frontkämpar, såsom Kata Dalström och Anton Nyström. Kanske fick han då ibland, som någon uttryckt det, ”i stridens hetta något för mycket av ivrigt fäktande knekt över sig”. Inte sällan blev han emellertid god vän med sina antagonister, dock utan att ge avkall på sin egen övertygelse.

I det sammanhanget berättas från Arvika-tiden en typisk episod. På stadens torg höll kommunisterna möte med en tillrest brandtalare och Melander fanns i publiken. När talaren var klar ville Melander bestiga talarstolen, förmodligen för att gendriva budskapet, men hindrades av partifolket. Handgemäng uppstod och polis ingrep. Det slutade med att mötet upplöstes och Melander fick – mer eller mindre frivilligt – poliseskort under sin promenad till hemmet. Hustrun lär ha blivit smått förskräckt när hon genom fönstret fick syn på maken, omgiven av två bastanta och uniformerade polismän. Några dagar senare hyrde Melander stadens Folkets Hus och utlyste ett möte med samma tema som torgmötet. En stor åhörarskara strömmade till och Melander fick ostörd lägga ut texten men till hans besvikelse blev det inte den diskussion som han hoppats på eftersom kommunisterna uteblev. Vid ett annat tillfälle ville Melander få med sig den lokale KFUM-ordföranden Ragnar Wihk staden runt för att måla över några

Trossnäs

misshagliga biografaffischer, vilket denne dock lyckades avstyra.

Våren 1930 bestämde sig Melander, då 74 år gammal, för att delta i en pilgrimsresa till Palestina för att få uppleva Bibelns heliga platser. Han ville där – som på Jesu tid – färdas endast till fots eller till häst och med packningen på ryggen. Han överskattade emellertid sina krafter. Klimatet, dieten och de självvalda fysiska strapatserna blev för mycket. I ett beduinläger, där han rastade, råkade han ut för matförgiftning. Han insjuknade med svåra symtom från mage och tarm och vårdades hela sommaren med

hög feber och avtagande krafter på tyska sjukhuset i Jerusalem, där han slutligen avled den 20 september 1930 i sin tillresta hustrus närvaro. Enligt egen önskan fick han sin grav på protestantiska kyrkogården vid Sions berg, där kistan sänktes, omsluten av en svensk flagga. Över graven restes ett år senare en minnesvård, som avtäcktes av Näsättingen konsul Lewis Larsson och med tal av biskopen Johannes Sandegren från Indien samt pianomusik av Alice Tegnér.

Emil Melander och hans livsgärning har blivit föremål för skiftande omdömen. Av många uppfattades

han som en trångbröstad moralist och reaktionär. En av minnesteckarna beskrev honom som ”en djärv karl, en reslig ek från vår Herres urskog”. Kanske står sig den nära vännen Prins Oscar Bernadottes karakteristik bäst: ”En man som med frimodighet och utan att väja undan för den härskande opinionen kämpade för det som var rätt och rättfärdigt”

Minnesvården på överste Melanders grav.

Ur andra medlemsblad

Värmlänningar

Anno Domini nr 67 (Nora Släktforskarare)

Gruvlig nepotism under Noras storhetstid av *Björn Hagelin*: bl a skogvaktaren J Kristian Glasberg på Säby säteri i Visnum död 1839 och dennes hustru Anna Maria Karths anfäder.

Hallandsfarares Information nr 110 (Hallands Släktforskarförening)

Släktforskning på Falkenberg museum av *Klas Göran Stehn*: bl a köpman Daniel Lundgren inflyttad från Karlstad 1742 och utflyttad till Landskrona 1744.

Medlemsblad för hembygds och släktforskare Nolaskogs nr 106 Kjellins av *Tage Forsberg*: Ur-makaregesällen Ferdinand Kjellin

kom år 1880 från Sunne till Örn-sköldsvik.

Släkt & Slekt 2015:4 (Solør Slektshistorelag)

Antavla för Helena Henriksdotter född 1843-92-17 i Skårholen, Norra Finnskoga

Slegt med Engelbrekt nr 46 (Släkt- och Bygdeforskarföreningen Engelbrekt)

Antavla för Ernst Johan Axel Edlund av *Gustav Gustavsson*: bl a Markus Merkel f 1796-01-29 i Edsvalla, Nor och dennes hustru Katarina Jansdotter f 1799-01-12 i Lövåsen, Gåsborn.

Övrigt

Diskulogen nr 111 (Föreningen DIS)

Temanummer om DNA i släktforskningen.

SkåneGenealogen 2015:2 (Skånes Genealogiska Förbund)

Brott och straff från fordomdags av *Leif Björklund*.

Släktbandet nr 88 (Eksjöbygdens Släktforskarförening)

Statarsystemet

Släkthistoriskt Forum 2015:5 (Sveriges Släktforskarförbund)

När torparna blev arbetare av *Eva Johansson*. Hitta uppgifter i industriarkiven av *Eva Johansson*. Mästarnas fall av *Mats Karlsson*. Arbete och liv på landsbygden av *Maria Bratt* och *Mikael Hoffsten*. Kartskatt för släktforskare av *Peter Bratt*. Företagarnas eget arkiv av *Eva Johansson* och *Maria Bratt*

”Vem tror du att du är” – eller – ”Plötsligt händer det”

av Anders Höglund

Många släktforskare har under sitt letande efter förfäder misslyckats med att föra i bevis en eller flera muntliga skrönor, som har levt sitt eget liv i slakten, generation efter generation. Jag är en av dem. Min släktskröna gick ut på att slakten hade en koppling till en svensk kung som varit på genomresa i slaktens hembygd. Det gick naturligtvis inte att bevisa, så, bort med den skrönan. Det närmaste en kung, som min släkt kommit, är ett brev som Carl XIV Johan under-tecknat. Kungen gav två kusiner tillstånd att gifta sig, trots det nära släktskapet.

Men så är det, som det står i reklamerna för ett visst lotteri. ”Plötsligt händer det”, att man hittar kopplingen till riktigt gammal adel, eller till en kung. Under de senaste två åren, har det hänt mig två gånger. Båda gångerna har det gällt utredningar som jag gjort på beställning. Båda gångerna har det handlat om släkter i Rudskoga socken i sydöstra Värmland. Båda gångerna har det handlat om en inte helt ovanlig ståndscirkulation, men som alltså toppats med kopplingen till en kung.

För ett par år sedan, började jag leta förfäder till Björn Johansson, född 1944 i Rudskoga socken. Det flöt på som det brukade. Jag noterade 4 generationer med bland annat hemmansägare, brukare, rättare, statkarl, torpare, och jordbruksarbetare, alla med patronymikon i efternamnet.

I den femte generationen bryts trenden. Mannen har visserligen det inte så ovanliga efternamnet Andersson, men han arbetar inte inom jordbruk, utan han är masmästare i Ramundeboda, Örebro län. Hustrun bär släktnamnet Norberg. Hennes fader, Sven Norberg, född 1756, var bruksskogvaktare på Stora Las-

såna bruk i Ramundeboda. Hans svärfar, Erik Persson Schult, född 1741, var hammarsmedsmästare i Ramundeboda.

Nu kommer Smedskivan fram. Där hittar jag fyra generationer hammarsmeder med efternamnet Schult. Den äldsta var mästern Henrik Schult, född 1655. Här tar slakten nästa steg i ståndscirkulationen. Henrik Schult gifte sig med Beata Udenia, född i Udenäs. Utan att titta vidare, förstår jag att det döljer sig en prästsläkt bakom Beatas efternamn. Udenia, är en feminin form av ett latiniserat efternamn. Det namnskicket var mycket vanligt bland kyrkans tjänare.

Beatas pappa hette Haqvin Udenius, född 1652 i Udenäs, Skaraborgs län. Han var prost och kyrkoherde i hemsocknen. Hans hustru blir nästa ”länk” i ståndscirkulationen. Hon hette Märta Lenck, född 1660 i Udenäs, dotter till adelsmannen Jakob Lenck, född 1624.

Jakob Lencks hustru leder oss till nästa adliga släkt. Hennes namn var Constantia Frankelin, född 1631 i Udenäs. Constantias far och farfar leder oss vidare bakåt i tiden, och nu börjar det hetta till i letandet.

Farfadern hette Henrik Frankelin, född 1565. Han var gift med Constantia Eriksdotter, född på Stockholms slott natten mellan den 13 och 14 juni 1560.

Nu har vi hamnat i finrummet hos den tidens jetset. Constantia Eriksdotter har ett efternamn till. Hon hette Vasa, och var dotter till Gustav Vasas son, Erik XIV. Nu är ståndscirkulationen fullbordad.

Vän av ordning kan nu invända, och säga att Erik och hustrun Karin Månsdotter inte hade någon dotter som hette Constantia.

Det är helt rätt, men innan Karin Månsdotter kom in i bilden, hade Erik en frilla vid namn Agda Persdotter. De hade två eller kanske tre döttrar. Förhållandet var allmän känt och accepterat.

Både kung Magnus Erikssons landslag från 1350 och kung Kristoffers landslag från 1442 reglerar hur så kallade frillobarn ska uppfostras. Modern skulle ta hand om barnet tills det var tre år och fadern tills det var sju. Båda föräldrarna hade vårdnaden tills barnet var sju år, då det ansågs vuxet. Till skillnad från barn födda i ”hor” fick frillobarn ära fadern. Frillobarnens särställning bland oäktingarna försvann inte ur lagtexten förrän 1734.

Det förtjänar att påpekas att frillobarn inte bara hade arvsrätt. De kunde också få förläningar. I Constantia Eriksdotters fall, gällde det bland annat nio gårdar i Väne härad, Älvsborgs län. År 1595 fick hon Bocksjöholm med 13 kringliggande gårdar, i Udenäs socken, Skaraborgs län.

Mer om Agda Persdotter och hennes döttrar hittar du till exempel på Wikipedia.

Gustav Vasa är fjortonde generationen före Björn Johansson i Revsten, Rudskoga. Gustav Vasa har kända förfäder i ytterligare femton generationer. Där hittar man både kända och mindre kända adliga släkter. Det blir en resa genom historien, som heter duga, ända ner till år 1100.

Samma resa fick Ebba von Sydow göra, med hjälp av släktforskaren Ted Rosvall, i programmet ”Vem tror du att du är”, som sändes i STV, 21 september detta år. Hon har samma koppling till Vasakungen, som Björn Johansson i Rudskoga, numera bosatt i Degerfors.

Fortsättning på nästa sida

Bernt Andersson – en Finlandsfrivillig från Grums

av Stig Bertsand

På begravningsplatsen vid Grums kyrka står en minnessten över Bernt Andersson, som anslöt sig till Svenska Frivilligkåren 1940. Han dödades efter en relativt kort tid vid fronten i samband med ett sovjetiskt flyganfall.

Bernt var min granne vid Leonardsberg. Redan innan han anslöt sig till Frivilligkåren ansågs han som något av en äventyrare. Sommaren 1939 hade en romsk familj slagit läger i grannskapet. Bernt förälskade sig då i en dotter i familjen. Detta förhållande satte dock hennes far ett bestämt stopp för.

Kanske var denna korta men avbrutna romans en anledning till att han i besvikelsen gav sig in i detta drastiska äventyr, som kom att kosta honom livet. Hans tid vid fronten i Finland blev kort men mycket dramatisk.

Det förband han kom att tillhöra utrustades i Kemi och i trakterna runt Torneå. Inledningsvis ingick i förbandet 4000 man, men antalet utökades efterhand för att till slut bli 8000. Bernt kom att ingå i ett

kompani lett av löjtnanten från Umeå Anders Grafström. Hans gruppchef i kompaniet var furiren Axel Ledin. Han kom från samma regemente i Umeå, K4, som kompanichefen. Nio år senare kom jag att tillhöra K4 i Umeå. Där träffade jag Ledin, som befordrats till sergeant. Han berättade för mig om Bernts öden och äventyr i Finland. Andra fakta har jag fått från regementets krigsdagböcker.

Grafströms första uppdrag var att med kompaniet avlösa ett finskt förband vid Märkäjärvi. Avlösningen skulle äga rum den 29 februari men fick tidigareläggas sex dagar eftersom det finska förbandet snarast behövdes på Karelska näset. Sträckan man hade att åka på skidor var 28 km. Temperaturen var vid starten mellan 15 och 20 minusgrader, men under natten sjönk temperaturen till under 40 minusgrader. Snön var mycket djup vilket gjorde att förflyttningen tog många timmar.

Dessutom var kartmaterialet dåligt. Kompaniet som hade startat klockan 17, var framme först klockan 4 på natten. Flera av soldaterna hade fått köldskador. Man hade emellertid nått fram till slutmålet, en udde som sköt ut vid en stor myr. I kompaniet ingick en radiopatrull, som fick kontakt med stridsledningen i Salmijärvi. På morgonen kom en order att kompaniet skulle rekognoscera framryckningsvägar samt utföra spaning mot ett visst vägavsnitt. Denna operation skulle pågå i två dygn, men så blev nu inte fallet.

Av någon anledning hade man gjort upp en eld, men när man sedan släckte den steg en svart rökpelare rakt upp i skyn. Denna observerades av ett sovjetiskt spaningsförband och det dröjde inte länge

Bernt Andersson anmälde sig som frivillig till Svenska Frivilligkåren den 9 januari 1940. Ur boken "Värmlands Finlandsfrivilliga. Minnesskrift 1985".

förrän sovjeterna anföll. Men de anföll med en alltför liten styrka. Alla stupade utom någon man som lyckades ta sig tillbaka och larma. Efter bara någon timme anföll sovjeterna igen, men med en betydligt större styrka. Sovjeterna hade det kämpigt i den djupa snön varför de blev ett lätt mål för frivilligkompaniet, som förfogade över kulsprutor och automatiska eldhandvapen.

Bernt Anderssons gravsten på Grums kyrkogård. Gravstenen tillkom efter en insamling och avtäcktes den 18 maj 1941. Foto: Carl-Johan Ivarsson, januari 2016.

Fortsättning från föregående sida

Det ovan skrivna redovisar endast det direkta släktskapet mellan Björn Johansson i Revsten, Rudskoga, och kungafamiljen Vasa. Den "fullständiga" antavlan innehåller i dagläget drygt 800 namn, men skulle kunna utökas ytterligare. Främst genom kompletteringar med syskon i alla släktled från och med smedsläkten Schult, och bakåt i tiden.

Källor:

- Berörda socknars husförhörlängder, församlingsböcker, föddevigde och dödböcker.
- Smedskivan
- Internet, främst Wikipedia

Efter striden visade det sig att 250 sovjeter stupat, sex vodkastinkande soldater togs tillfångna. Grafströms kompani förlorade sex man, fem hade skadats. Efter denna strid återkallades kompaniet till förläggningen. Men nya uppdrag väntade. Natten till den 13 mars var Ledins grupp, där Bernt ingick, ute på ett spaningsuppdrag. De återvände tidigt på morgonen, helt uttröttade. Efter att ha ätit lade de sig i tälten för att sova.

De sov djupt när ett flyglarm ljöd i förläggningen. Ledin hade varit hos kompanichefen och avlagt rapport efter spaningsuppdraget när flyglarmet gick. Han hann inte fram till tältet utan tog skydd i ett värn just då de sovjetiska bombplanen släppte sina bomber. En bomb träffade tältet där Bernt och hans kamrater låg och sov. Förmodligen var de så trötta efter nattens strapasser att de i sin djupa sömn inte hört flyglarmet.

För mig och min familj hände något märkligt den morgonen Bernt stupade. Klockan nio på morgon den 13 mars 1940 föddes min lillebror. Klockslaget sammanföll med Bernt Anderssons död. Min bror kom att få namnet Bernt.

Det var en sorgens dag då Bernt Andersson gravsattes på Grums kyrkogård. Bernts mor fick senare mottaga minst två medaljer för sonens insatser.

Tävling!

Föreningens logga har hängt med i många år nu och den börjar kännas lite ålderstigen. Alltså dags för förnyelse. Men hur ska den se ut? Vill vi fortsätta ha Värmlandskartan som symbol? Eller ett träd, en nyckel, en kvist, en värmlandsblomma, en varg...?

För att få fram en bra idé har vi beslutat att utlysa en tävling. Det handlar framförallt om att ta fram en idé, gärna illustrerad med en bild och beskriven i text, men det behöver inte vara ett tryckfärdigt original.

Att tänka på: den ska fungera i många sammanhang, affischer, websida, annonser, trycksaker av olika slag, tröjor, mm. Kanske kan den ha någon färg, men den bör fungera även i svartvitt. Kanske är det en bra idé att frikoppla bilden från föreningens namn så att bilden fungerar för sig själv.

Om vi får in en bra idé som kommer till användning kommer detta givetvis att belönas. Ett års fritt medlemskap i föreningen och en valfri CD ur föreningens egen utgivning utlovas. Tävlingsbidragen skickas till vsff@telia.com och ska vara inne senast 5:e maj.

Samarbete med Folkuniversitetet

Värmland Släktforskarförening har bedömt att ett samarbete med ett studieförbund skulle vara till fördel för båda parter. Under hösten har en arbetsgrupp från styrelsen bestående av Eva Lejrin och Ann-Greth Carlsson undersökt hur detta skulle kunna fungera och utvärderat vilka som skulle kunna vara möjliga för ett samarbete. De som verkade lämpliga för våra behov var Medborgarskolan, ABF, Vuxenskolan och Folkuniversitetet. Efter studiebesök hos samtliga och även några uppföljningsbesök då fler från styrelsen deltog, kunde vi konstatera att det inte fanns några stora skillnader, men efter noggrant övervägande föll valet på Folkuniversitetet och vi har nu tecknat ett samarbetsavtal.

Folkuniversitetet är oberoende, icke vinstdrivande, har lokaler centralt i Karlstad nära kommunikationer och parkeringsmöjlighet. Vi kan t ex låna lokaler för mindre möten, få hjälp med utskrifter, delta i an-

nonsering och anordna kurser tillsammans. Inte minst är de mycket trevliga att ha att göra med.

Vi ser fram emot ett gott samarbete!

På bilden i mitten Åse Gustafsson från Folkuniversitetet, omgiven av Hans Olsson och Eva Lejrin från föreningen.

Det medeltida Värmland

av Annika Björklund

Sedan ungefär ett år tillbaka arbetar projektet Det medeltida Sverige (DMS) med att sammanställa och publicera det medeltida källmaterialet om Värmland. Genomgången av källmaterialet för Värmland är ännu inte avslutad. Boken om Värmlands medeltid beräknas vara klar i slutet av 2016.

Det medeltida Sverige är ett grundforskningsprojekt som sedan flera decennier tillbaka arbetar med att publicera det medeltida källmaterialet för olika delar av Sverige i bokform. Projektet har hittills publicerat delar av Uppland, Södermanland och Småland, hela Öland och hela Gästrikland, och nu pågår alltså arbetet med bland annat Värmland. Böckerna redovisar medeltidsbrev och uppgifter om byar och gårdar från 1500-talets landskapshandlingar, med fokus på jordägande, jordbruk och jordtransaktioner. I de fall städer finns inom undersökningsområdet redovisas självklart även detta källmaterial. Böckerna kan närmast beskrivas som en fastighetskatalog över socknarnas gårdar, byar och städer, och är en stor källa för den som vill veta mer om det medeltida samhället, dess bebyggelse och jordägare. Sedan 2012 har hela projektet sin hemvist på Riksarkivet i Stockholm och sedan dess har hittills fyra böcker utkommit; DMS 1:10 (Håbo härad med Sigtuna i Uppland), DMS 2:3 (Jönåkers härad med Nyköping, Södermanland), DMS 2:4 (Daga härad och Villåttingen, Södermanland) och DMS 4:6 (Ydre härad, Småland). Förutom arbetet med Värmland pågår just nu utgivningen av ytterligare två delar av Södermanland.

Värmlands medeltidsbrev

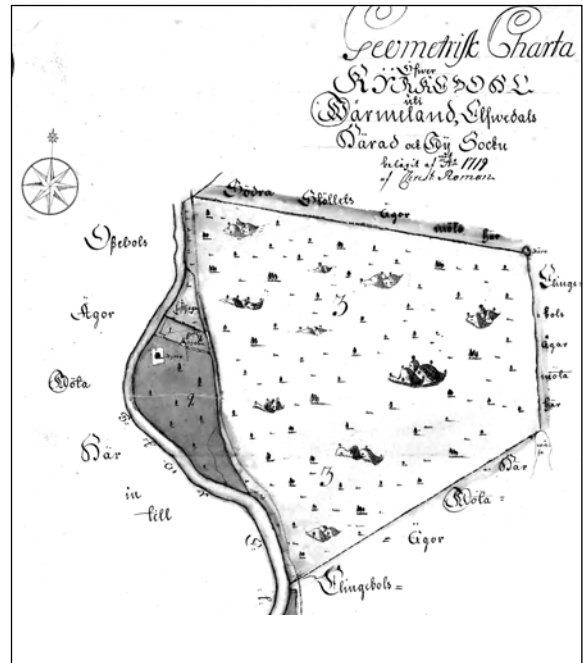
Sammantaget finns närmare 45 000 medeltidsbrev som rör Sverige. I

det perspektivet har Värmland ganska få medeltida brev, nämligen omkring 340 originalbrev på pergament eller papper, och ca 120 brev bevarade genom senare avskrifter. I Värmland är det framförallt de södra och sydöstra delarna av landskapet som medeltidsmaterialet handlar om. Brev innehåller oftast information om att någon köpt, sålt, bytt eller donerat gårdar och godsegendomar till en person eller till kyrkor och kloster. Ofta finns de uppgifter om hur mycket de olika gårdarna betalade i skatt.

Kyrkan byter till sig en äng

Det enda medeltidsbrevet från Älvdals härad i norra Värmland berättar om ett byte av ängsmarker mellan kyrkan i Norra Ny och en bonde i Norra Ny socken. Brevet, som är från 1415, är ett bra exempel på de svårigheter vad gäller identifieringen av olika ortnamn som ofta är en del av arbetet med det här materialet.

Kyrkoprästen Ingemar Jonsson bytte 1415 på kyrkans vägnar bort flera av kyrkans ängar och fisken mot en specifik äng som låg norr om en plats som kallades *Æghenes* (oidentifierad), och som Erik Larsson i Ennarbol, Norra Ny socken, ägde. I bytet fick Erik Larsson flera ängar vid Halgån, som kyrkan tidigare hade fått från Peder i Segenäs, Norra Ny socken, kyrkans äng i *Thorsmo* (oidentifierad), samt en ängsdel som kyrkan hade i Östra

Karta över Kyrkebol från år 1719. Utsnitt av kartan där den lilla vita fyrkanten markerar platsen för den dåvarande kyrkan (LSA Kyrkebol R54-11:1).³

Loffstrand, Ekshärads socken. Han fick också del i ett fiske, troligen i sjön Gröcken, samt andelar i slättermyrar i skogen. I samband med bytet fick också Erik Larsson i Ennarbol fri rätt till den genaste vägen upp för Segenäsberget. Det var alltså betydande resurser och rättigheter som Erik Larsson i Ennarbol fick för att kyrkan ska få överta hans äng i *Æghenes*.

Det har föreslagits att den här ängen kan ha legat vid Ynäs, Ekshärads socken, i Öjenäs, samma socken, eller vid Uggenäs, Dalby socken. Alla dessa platser ligger dock relativt långt från Ennarbol, där Erik Larsson bodde. Det har därför också föreslagits att 'ängen norr om *Æghenes*' kanske avsåg platsen för nuvarande Kyrkebol, Norra Ny socken, och att kyrkan skulle ha behövt den här ängen som en ny kyrkplats.¹ Kyrkebol ligger ett par kilometer söder om nuvarande Norra Ny kyrka i Stöllet och på den här platsen låg socknens kyrka fram

till 1764 då den nuvarande kyrkan invigdes, se kartbilden. Det är inte känt när den äldre kyrkan byggdes. Spåren av kyrkan i Kyrkebol är fortfarande tydliga med grundstenar och delar av kyrkogårdsmuren fullt synliga.²

I det skriftliga källmaterialet finns det dock inga belägg på att *Æghenes* verkligen skulle vara platsen för nuvarande Kyrkebol. Namnet Kyrkebol finns belagt första gången 1540, och här finns inga uppgifter om att platsen tidigare haft något annat namn. Den föreslagna tolkningen att *Æghenes* möjligen skulle kunna avse nuvarande Kyrkebol bygger alltså på flera osäkra indicier. Av dessa tyder det faktum att kyrkan bytte bort en ansevärd mängd ängsmarker och fiskerättigheter för att få tillgång till en enda äng vid *Æghenes* på att denna äng på något sätt var viktig för kyrkan. Det kan ha betytt att ängen var mycket bördig med stor höskörd, eller möjligen att kyrkan behövde *Æghenes* till något annat.

Fisket i Dejefforsen

Flera fiskerättigheter i Värmland har varit viktiga och omtalas i många medeltida brev. Det äldsta brevet som över huvud taget handlar om Värmland är Birger Brosas gåvobrev av en åtting (dvs en åttundel) i "Värmlandsfisket" till nunnorna i Riseberga kloster från omkring år 1200.⁴ Detta fiske avser laxfisket vid Dejefforsen i Klarälven i Nedre Ulleruds socken. Fisket vid Dejefforsen går att följa genom hela medeltiden på grund av de många tvister och överenskommelser som gjordes mellan olika kloster som hade fiskerättigheter här, och kungamakten och domkyrkan i Skara.

Källmaterialet visar att på 1340-talet hade förutom Riseberga kloster också klostren i Alvastra, Varnhem, Rackeby och Nydala fiskerättigheter vid Dejefforsen. I slutet av 1300-talet hade även Gudhems kloster fiskerätt i forsen. 1396 framkommer det att trots att abbotarna Tideman från Alvastra kloster och Harald i Varnhems kloster hade visat upp brev för att styrka deras klosterrättigheter till Värmlandsfisket så hade biskopen i Skara lagt beslag på laxforsen och även den ö mitt i älven som tillhörde klostren. 1434 engagerades påven för att lösa en tvist om fiskerättigheterna, då mellan Skara domkyrka och Gudhems nunnekloster.

1503 års skattebok

En viktig och mycket intressant källa för Värmland är en skattebok från 1503 som listar skattegårdarna i nästan hela Värmland, förutom några områden i sydväst och sydost. Nästan hela Nordmarks härad saknas, eftersom häradet hörde till Dalsland. Endast Silleruds socken i Nordmarks härad finns med, då socknen räknades till Gillbergs härad 1503. Likaså saknas Visnums härad och Värmlandsberg. Skatteboken är unik i sitt slag och innehåller en detaljerad förteckning över skattebeloppen för alla skattegårdar. I förteckningen redovisas dessutom hur varje gård betalade skatten – i form av pengar, oxar, kor, stutar, lax eller mårdsinn. Av källan framgår också vilka gårdar som gick samman för att gemensamt erlägga taxer

Bilden visar Birger Brosas gåvobrev från omkring år 1200 (DS 823). Brevet är skrivet på latin, och under brevet hänger Birger Brosas vackra ryttarsigill. Värmland (Wermelandie) står som sista ord på tredje raden nedifrån. Foto: Riksarkivet.

en oxe i skatt till kronan. 1503 års skattebok påträffades på 1920-talet i danska Riksarkivet och överfördes till Riksarkivet i Sverige 1929, där den ännu förvaras. 1939 gavs den ut i tryckt form.⁵

Jordeböcker och kartor

Arbetet med det medeltida Värmland fortsätter under 2016 med den avslutande genomgången av de medeltida beläggen. Därefter övergår arbetet till 1500-talets landskapshandlingar. Till varje socken ritas även en karta som visar bebyggelsens storlek och ungefärliga läge. För Värmland blir det många sockenkartor – omkring 65 socknar fanns nämligen i landskapet vid medeltidens slut.

Författaren är kulturgeograf och forskare inom projektet Det medeltida Sverige på Riksarkivet.

1. Bäckvall 1935, se <http://www.nordvarmland.com/istid/page>.

2. RAÅ Norra Ny 8, se Fornsök, Riksantikvarieämbetet: <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>.

3. Se Lantmäteriets hemsida, <http://www.lantmateriet.se> – Kartor och geografisk information – Historiska kartor.

4. DS 823, Diplomatarium Suecanum, Svenskt Diplomatarium, Riksarkivet, se <https://sok.riksarkivet.se/SDHK>.

5. Samuelsson & Kallstenius (1939) 'En värmländsk skattebok från 1503' i *Nationen och Hembygden II*.

Verksamhetsåret 2015

Föreningens trettioförsta verksamhetsår omfattar tiden 2015-01-01 till 2015-12-31.

Medlemmar

Antal medlemmar 2014-12-31
1578

Nya medlemmar 2015 139

Utträden, avlidna, ej betalt avgift
117

Antal medlemmar 2015-12-31
1600

(Varav familjemedlemmar) 99

Medlemsavgiften

För 2015 var medlemsavgiften 150 kr för ordinarie medlem samt 50 kr för familjemedlem.

Hedersledamöter

Bo Cider, Molkom

Bernhard Granholm, Kristinehamn

Anders Höglund, Kristinehamn

Jens-Åke Nilsson, Karlstad

Lars Gunnar Sander, Forshaga.

Styrelse

Ordförande: Hans Olsson, Forshaga

Vice ordförande: Ann-Greth Carlsson, Skoghall

Kassör: Thore Jansson, Rottneros
Sekreterare och redaktör VärmlandsRötter: Gunnar Jonsson, Säffle

Ansvarig information: Anneli Johannesson, Hammarö

Ansvarig inre program: Sonja Skagerud Östlund, Skoghall

Ansvarig yttre program: Stefan Svensson, Karlstad

Ansvarig sockenombud: Sune Paulsson, Karlstad

Ansvarig lokalgrupper: Lars-Göran Jansson, Karlstad.

Ledamot: Monica Lööf, Skoghall

Ledamot: Eva Lejrin, Karlstad

Övriga funktionärer

Revisor: Karl-Gustav Lindgren, Säffle,

Lennart Sennmark, Karlstad

Revisorssuppleant: Jens-Åke Nilsson, Karlstad

Valberedning: Lars Gunnar Sander, Forshaga, Peter Borg, Molkom (sk), Kjerstin Tungström, Karlstad

Materialansvarig: Jens-Åke Nilsson, Karlstad

Redaktör VärmlandsAnor: Carl-Johan Ivarsson, Söderköping

Årsmötet den 28 mars 2015

Avgående styrelseledamöter var Anita Dagmarsdotter, Thore Jansson, Gunnar Jonsson, Eva Lejrin och Lars-Åke Salling som avgick under innevarande mandatperiod. Efter att ha godkänt att styrelsen utökades med en person omvaldes Thore Jansson, Gunnar Jonsson och Eva Lejrin på två år. Nyval av Sune Paulsson (fyllnadsval ett år), Sonja Skagerud Östlund och Stefan Svensson på två år. Till ordförande för föreningen nyvaldes Hans Olsson. Omval revisor KG Lindgren, nyval Lennart Sennmark, revisorssuppleant nyval av Jens-Åke Nilsson. Nyval av redaktör för VärmlandsAnor Carl-Johan Ivarsson, omval av redaktör för VärmlandsRötter Gunnar Jonsson. Omval av valberedningen. Den vid Släktforskardagarna ej uttagna vinsten, en akvarell målad av vår styrelseledamot Anneli Johannesson, överlämnades som gåva till Värmlandsarkiv. Efter årsmötet bjöd föreningen på smörgåstårta med dryck. En dragning av kvarvarande vinster från programkataloglotteriet vid sfd2014 gjordes bland alla deltagare och många intressanta diskussioner hördes bland borden. Vid styrelsemötet den 28 mars konstituerade sig styrelsen enligt ovan.

Styrelsens arbete

Styrelsen har hållit sex ordinarie protokollförda sammanträden samt

en heldagsplanering med styrelsemöte, där föreningens fortsatta inriktning, organisation och ekonomi diskuterades samt protokollfördes. Organisationen med uppdelning i olika ansvarsområden har fortsatt under året och har fungerat bra.

Hans Olsson, Ann-Greth Carlsson och Lars-Göran Jansson har som ombud representerat föreningen vid riksstämman i Nyköping den 28 augusti.

Programverksamheten

Programverksamheten har i år varit uppdelad på inre och yttre program.

Inre program på Arkivcentrum har ägt rum under vissa måndagseftermiddagar och torsdagkvällar enligt nedanstående. Vi har som mål att ha ett varierat utbud för att tillgodose medlemmarnas önskemål samt väcka intresse för släktforskning hos nya medlemmar. Samtliga arrangemang på Arkivcentrum är öppna för allmänheten och är kostnadsfria. Föreningen brukar bjuda på kaffe och något tilltugg efter varje föreläsning/informationstillfälle. Programmen annonseras i Värmlands Anor, men också på vår hemsida, genom massutskick till medlemmarna samt även i/på andra kanaler där vi har möjlighet att visa upp oss.

Våra träffar under våren 2015 har varit:

22 januari - Historiska kartor med Morgan Nyberg, 9 februari - Karlstad Då och Nu med Lennart Fernqvist som visade bilder, 5 mars - Vägen till Huldass hemlighet med Birgitta Renström Linde, 9 april - Mina skogsfinnska rötter med Bjarne Persson.

Arkivens Dag på Arkivcentrum den 14 november. Foto: Carl-Johan Ivarsson

Under hösten 2015 har vi haft följande träffar:

17 september - Datorhjälp i släktforskningen (DIS) med Kjell Haselroth, 5 oktober - Skriv ditt liv med Gun Berger, 22 oktober - Mantalsforska med Magnus Bäckmark, 9 november - Så blev jag släktforskare – minnen från pionjärtiden med Eva Fredriksson, 7 december - De vackra kyrkogårdarna i Karlstads pastorat med Inger och Per Berggrén.

Under året har vi medverkat på följande evenemang: Edebymarten i Övre Ullerud, Klarhälja i Norra Råda, Borgviksdagen, Filibjurveckan i Filipstad, Kulturveckan i Sunne, Ransäter Antik- o Samlarmässa, Skördefesten på Värmlandsnäs samt Julmarknaden i Forshaga. Dessutom, som vanligt, Släktforskningens Dag på ett antal bibliotek i Värmland i mars, medverkan vid Släktforskardagarna som avhölls i Nyköping sista helgen i augusti samt vid Arkivens dag på Arkivcentrum i november. Uppemot 30 personer har varit behjälpliga vid

dessa evenemang där det utöver att marknadsföra Värmlands släktforskarförening, varit försäljning av böcker, cd-skivor, medlemskap mm.

Våra lokalgrupper som finns i Arvika, Filipstad, Grums, Hagfors, Kristinehamn, Sunne och Säffle driver fortsatt ett viktigt arbete med släktforskarjour, föreläsningar och annat inom området. Lokalgruppernas aktiviteter tenderar att öka för varje år.

Sockenombuden har uppgiften att hjälpa andra forskare med att hitta lösningar och ge tips på hur problem ska kunna lösas. Sockenombuden har under året hjälpt många forskare i närområdet, vårt land i övrigt samt även utanför Sveriges gränser. Dessutom har sockenombud deltagit i både våra och andra föreningars arrangemang.

Projekt

Kyrkoboksregistrering VKBR - Kyrkoboksregistreringen har under året fortsatt. Efter att version 3 av CD-skivan gavs ut i samband med Släktforskardagarna i Karlstad

2014, har ytterligare ca 80.000 poster blivit färdiga inför nästa version.

Emanuel S Ekmans värmlandsbok från 1765 – En nyutgåva som planerats i många år har kommit närmare, då vi funnit en person som gör en sista genomläsning av materialet.

Redaktionsgruppen

Anneli Johannesson (sk), Carl-Johan Ivarsson, Lars Gunnar Sander, Gunnar Jonsson, Kerstin Osterman och Åsa Vålvik.

VärmlandsAnor – Medlemstidningen VärmlandsAnor har under året utkommit med fyra nummer. Kerstin Osterman har svarat för tidningens layout för andra året. I samband med årsmötet skedde ett redaktörsskifte. Åke Hörnqvist avslutade sin redaktörsgränning efter nio år i och med nr 2015:1 och efterträddes av sin företrädare Carl-Johan Ivarsson, som alltså påbörjade en ny redaktörsperiod.

Redaktörens ambition är att medlemstidningen skall kunna spegla

värmländsk släkt- och hembygdsforskning i bred bemärkelse, både i tiden och rummet. Vi vill passa på att tacka de medlemmar som under året sänt in artiklar, fotografier och antavlor för publicering i VärmlandsAnor och vi hoppas samtidigt att få ännu fler medarbetare i medlemskretsen!

VärmlandsRötter - Utvecklingen av sockensidorna har fortsatt, bl.a. med att koordinater för orter i ortlistorna läggs in. Några socknar har också fått sina ortnamn förklarade.

Diskussioner har förts om att införa ett webpubliceringsverktyg för underhåll av VärmlandsRötter. Hemsidan innehåller nu strax under 4000 filer och kan annars bli svårhanterlig i framtiden. En introducerande kurs i WordPress har därför hållits på Folkuniversitetet under hösten med sex deltagare. En del av VärmlandsRötter har konverterats på prov och ska utvärderas.

Facebook – Under hösten startade föreningen sin Facebooksida med Elisabeth Björkman som administratör. Det blev en rivstart med över 200 medlemmar vid årsskiftet. Tips och frågor strömmar in och man hittar nya släktsamband. Föreningens evenemang marknadsförs på sidan och medlemmarna får en påminnelse när programdatumet närmar sig.

Övrig medlemsservice

Utbyte av medlemsblad har skett med ett nittiotal andra föreningar. Dessa publikationer förvaras i pausrummet i anslutning till forskarsalen på Arkivcentrum Värmland där de kan läsas av besökarna. Pausrummet är under ombyggnad och framtiden för tidningshyllan är osäker. Tyvärr ser vi att fler och fler övergår till att distribuera sina medlemstidningar via

internet med hjälp av PDF-filer. Vi har beslutat att avsluta tidningsutbytet med dessa föreningar.

Flera av föreningens medlemmar leder studiecirklar på olika platser, antingen i externa arrangörers regi, eller inom föreningens/lokalgrupps verksamhet. Även som fadder eller kontaktman för föreningen DIS finner man medlemmar i VSF.

Slutligen har ett mycket stort antal släktforskarfrågor per brev, telefon och e-post besvarats av styrelsemedlemmar och sockenombud. Många av dessa kommer från USA och Norge.

Internutbildning

Styrelsen har genomfört ett studiebesök på Finnskogscentrum i Lekvattnet.

Utlokaliserade styrelsemöten: Finnskogscentrum i Lekvattnet.

Utbildning/information för representanter från Lokalgrupperna har genomförts under våren och hösten.

Ekonomi

Ett verksamhetsår med underskott på verksamheten. Detta beroende

på satsning på Släktforskarlagarna i augusti samt den gratifikation som bestämdes vid förra årsmötet.

Medlemsantalet fortsätter att öka, vilket är glädjande. Föreningen har en god ekonomi som möjliggör fortsatt satsning på utveckling av den värmländska släktforskningen. Resultat- och balansräkning bifogas verksamhetsberättelsen.

Styrelsen föreslår att årets underskott 76.409,63 tas till det balanserade kapitalet och överförs i ny räkning.

Slutord

Föreningens verksamhet har nu återgått som innan projektet med Släktforskarlagarna 2014, d.v.s. den yttre och inre verksamheten (program) är nu i nivå med tidigare - ja till och med ett snäpp högre. Föreningens ekonomi efter Släktforskarlagarna har gett oss möjlighet att ge våra medlemmar denna förmån.

Ett projekt har under året varit att få ett samarbete med ett studieförbund, vilket vi nu rott i land med Folkuniversitetet.

Lars-Göran Jansson hjälper besökare vid Arkivens Dag. Foto: Carl-Johan Ivarsson

Antalet medlemmar fortsätter att öka, och vid alla våra arrangemang möter vi ständigt nya intresserade. Även genom reaktioner på vår tidning VärmlandsAnor, vår hemsida VärmlandsRötter samt vår Facebookgrupp ser vi att intresset för vår verksamhet är betydande. Även aktiviteterna hos våra lokalgrupper fortsätter att öka på ett positivt sätt.

Vi ser framtiden an med tillförsikt inför verksamhetsåret 2016.

Karlstad i februari 2016.

Styrelsen för Värmlands
Släktforskarförening.

Hans Olsson

Ann-Greth Carlsson

Gunnar Jonsson

Thore Jansson

Lars-Göran Jansson

Anneli Johannesson

Eva Lejrin

Monica Lööf

Sune Paulsson

Sonja Skagerud Östlund

Stefan Svensson

Resultaträkning 2015

Intäkter	2015	2014	Budget 2016
Medlemsavgifter	228655	228173	230000
Försäljning publ o CD	24205	80015	25000
Försäljning kommission	69230	48945	50000
Bidrag Karlstad Kommun	1000	1000	0
Övrigt	1500		0
Summa Intäkter	324590	358133	305000
Kostnader			
Föreningen gemensamt	151747	72213	90000
VärmlandsAnor	99562	104281	100000
VärmlandsRötter	3566	794	2000
Publikationer o CD	3415	9185	4000
Försäljning kommission	52232	50400	36000
Riksstämman	41061	15345	15000
Evenemang Yttre	5782	2084	6000
Projekt	0	0	16000
Lokala grupper	27149	18779	24000
Evenemang Inre	12952	4743	12000
Summa kostnader	397466	277914	305000
Resultat före avskrivningar			
Avskrivningar	0	0	
Resultat efter avskrivningar			
Finansiella intäkter	34	740	
Finansiella kostnader	3567	0	
Årets resultat	-76409	80959	0

Balansräkning 2015-12-31

Tillgångar

Plusgiro	121014
Bank	788423
Varulager	19998

Summa tillgångar 929435

Skulder och Eget kapital

Diverse skulder	26038
Förutbetalda medlemsavgifter	110753
Förutbetald porto	556
Reserverat för projekt	19000
Eget kapital	849497
Årets resultat	-76409

Summa skulder och eget kapital 929435

Sockenombud sökes!

Föreningen har idag ombud för många av landskapets socknar, men vi saknar en del. Se var de vita fläckarna finns på kartan: <http://varmlandsrotter.se/download/sockenombud-karta.jpg>. På Värmlandsrötter finns också en mer utförlig beskrivning av sockenombudens uppgifter.

Sockenombuden har en viktig uppgift att fylla som kontaktpersoner när det kommer in frågor som rör en specifik socken. Man bör ha lokalkännedom, t ex om namn på byar och gårdar, men det kan också

vara en fördel att ha anor från socknen. I uppgifterna ingår att samarbeta med hembygdsförening, lokalt bibliotek och förstås med föreningens lokalgrupper och styrelse.

Uppgiften ger möjlighet att få kontakt med trevliga likasinnade personer och det brukar inte på något sätt vara betungande.

Om du är intresserad eller vill veta mer: hör av dig till Sune Paulsson på mail paulsson.sune@telia.com eller mobil 070 – 567 06 64.

Kallelse till årsmöte

Lördagen den 2 april 2016 klockan 13.00 hålls årsmöte med Värmlands Släktforskarförening i Rolf Edbergssalen, Arkivcentrum, Karlstad

Förslag till dagordning

1. Mötet öppnas
2. Frågan om mötet anses stadgeenligt utlyst.
3. Godkännande av dagordning
4. Val av mötesordförande
5. Val av mötessekreterare
6. Val av justerare tillika rösträknare
7. Styrelsens verksamhetsberättelse och räkenskaper
8. Revisionsberättelse
9. Frågan om styrelsens ansvarsfrihet
10. Motioner till årsmötet
11. Verksamhetsinriktning för 2016
12. Medlemsavgift för 2017
13. Budget för 2016
14. Val av ordförande för 2016
15. Val av ordinarie styrelseledamöter för åren 2016 och 2017. I tur att avgå är Ann-Greth Carlsson, Lars-Göran Jansson, Anneli Johannesson, Monica Löf och Sune Paulsson.
16. Val av revisorer och revisorssuppleant
17. Val av redaktörer för VärmlandsAnor och VärmlandsRötter för 2016
18. Val av valberedning för 2016
19. Övriga frågor
20. Mötet avslutas

Välkommen

Efter mötet tar vi en bensträckare och sen kommer Anders Falk att visa bilder om/från Lurö samt spela musik. Därefter går vi upp till Almqvistsalen för att umgås och diskutera släktforskning mm. Föreningen bjuder på smörgåstårter och dryck.

Styrelsen i Värmlands Släktforskarförening föreslår följande ändringar i föreningens stadgar

Vid årsmötet 2014 ändrades stadgarna så att inte bara motioner ska inlämnas senast 15 januari, utan även stadgeändringsförslag och förslag till hedersmedlem. Detta datum har angetts i stadgarna sedan föreningens bildande 1984. Samtidigt sägs att årsmötet ska hållas under februari eller mars. Det blir då

alltför kort tid mellan detta datum och årsmötet, om detta hålls redan i början av februari. Vi föreslår därför att detta datum ändras till 1 november året före årsmötet. Detta för att förslag ska kunna behandlas av styrelsen och sedan gå ut tillsammans med kallelsen, som då publiceras i VärmlandsAnor nr 4.

Således byts *15 januari* ut mot *1 november* året innan i paragraferna 4, 11 och 16. I § 16 läggs även till *Förslaget, tillsammans med styrelsens kommentar, skall delges medlemmarna i samband med kallelse till årsmötet.*

Ordföranden har ordet

Min egen släktforskning startade år 2000 med en kursanmälan i Forshaga. En kurs, som aldrig blev av på grund av för få deltagare. Tog därför själv tag i det hela, vilket ställde till med problem på grund av alla de fel jag gjorde i början. Kanske detta ändå blev en bra lärdom.

På biblioteket i Forshaga fanns då mikrokort över Grava, Nedre och Övre Ullerud, det vill säga det som nu är Forshaga kommun. Detta innebar att jag hade allt på min farmor Emmas anor åtkomligt där.

Pastorsexpeditionerna i Grava och Forshaga var de enda jag behövde besöka för att komplettera utöver vad som fanns på biblioteket. Kan så här i efterhand tycka att när denna möjlighet fanns, så var

det var alldeles utmärkt att få läsa originalhandlingar. I samband med besöken på Pastorsexpeditionerna var även kyrkogårdarna intressanta men tyvärr fanns inget där att hämta så långt tillbaka.

Efter cirka ett halvår på biblioteket i Forshaga var det hela slut i och med att min farfar Karl var född i Bro socken. Därmed var det dags att besöka Värmlandsarkiv då nyinflyttat till ”gamla semis” i Karlstad.

Värmlandsarkiv var en helt annan miljö, massor av kortläsare, fullt med folk i hela salen och man var tvungen att i förväg boka en kortläsare. Det var en klar fördel att komma dit och få hjälp med bland annat läsning av gammal text.

I dag är det mer tomt i forskarsalen med besökare, de flesta kan jag tro sitta hemma och forska. Antalet forskare har ökat, vilket jag tydligt kunnat följa under mina 12 år i styrelsen. Medlemsantalet i föreningen har ökat från då ca 1000 medlemmar till nu ca 1600.

Nu har jag börjat om igen från början för en kontroll av det jag gjorde för över 10 år sedan. Allt jag gjorde på biblioteket och på Värmlandsarkiv har faktiskt stämt. Min avsikt med detta är att få en antavla publicerad i VärmlandsAnor någon gång i framtiden.

Hans Olsson

Verksamhetsinriktning 2016

Vi fortsätter med att föra föreningen in i framtiden genom att utveckla och förbättra den verksamhet vi med framgång drivit de senaste åren. Medlemsantalet ökar och det ökar kraven på kommunikation med och mellan medlemmarna. Ett sätt att komma närmare medlemmarna är våra lokalavdelningar runt om i länet. Verksamheten börjar hitta fastare former och någon ny grupp kan eventuellt komma till under 2016.

Tidningen fortsätter med fyra nummer per år. Vi ska ytterligare samordna informationen om vår programverksamhet i tidningen, med den information som läggs ut på vår hemsida Värmlandsrötter, på facebook-gruppen och på vår sida på Släktforskarförbundet. Dessa kanaler har lite olika syften men har fungerat utmärkt och fortsätter med samma inriktning som tidigare. Facebook-gruppen tillkom under se-

naste året och vi räknar med att den kommer att växa. Värmlandsrötter kommer succesivt att flytta till en ny plattform som blir framtidssäkrad, enklare att uppdatera och där de olika arbetsgrupperna själva kan göra uppdateringar. I samband med detta kommer föreningen under året att se över sin grafiska profil.

Sockenombuden behöver utökas så att vi täcker in en större del av Värmlands yta och vi ska också marknadsföra detta stöd bland annat via turistbyråerna.

Programverksamheten fortsätter i samma form som tidigare i Arkivcentrum och i lokalföreningarna. Vi undersöker möjligheten att lägga ut föredrag på hemsidan. Släktforskningens dag 19:e mars finns vi på Arkivcentrum där vi har planerat ett intressant program, och vi finns också på ett antal bibliotek runtom i Värmland. Evenemangsverksam-

heten ser vi över och funderar på nya platser, till exempel är Grava hembygdsgård under Grava-rundan en möjlighet liksom olika hemvändardagar. Vid program och evenemang säljer vi oftast egna produkter och förbundets böcker på kommission.

Vi kommer att delta vid Släktforskar dagarna i Umeå, men i mindre omfattning än de senaste åren på grund av avståndet.

Nytt för året är vårt samarbete med Folkuniversitetet, som passar oss genom att de är obundna, icke vinstdrivande och har centrala lokaler med nära till bussar och parkering. Samarbetet kommer att utvecklas under 2016 och vi kommer bl a att diskutera en utbildning för styrelsen i styrelsearbete.

Samarbetet med Arkivcentrum fortsätter med programverksamheten och släktforskarhjälp.

Jakten på en slektshistorie

av Bente Sabel

Det var en vakker solskinnsdag i august 2015. Jeg sto foran en rødmalt liten stue med hvite knuter, langt inne i skogen et sted mellom Ransäter og Munkfors. Jeg hadde tårer i øynene og klump i halsen. Vi hadde funnet Rudsheden, og stuen foran meg var Sjöfalla, stedet der min farfar ble født og vokste opp. Stedet han reiste fra i 1888 for å skaffe seg et nytt liv i Norge. Han vendte aldri tilbake. I dag har skogen tatt over det meste av jorda, men store steinhauger og lange steingjerder vitner om at noen, med stort slit, har ryddet den magre jorda for å gi plass til en potetåker, og kanskje føde til en ku eller to.

Jeg har aldri truffet min farfar, Erik Gustaf Sabel. Han døde to år før jeg ble født, i 1947, et halvt år før sin 80-års fødselsdag. Men jeg har bilder og historier - og ikke minst - hans navn, Sabel. Bildene er av en flott, gammel mann med hvitt krøllet hår, mustasje og snille øyne bak runde briller. Min søster og mine eldre søskenbarn kunne fortelle om en varm og kjærlig bestefar. En tusenkunstner som kunne tegne like bra med venstre som med høyre hånd, som lagde de vakreste arbeider i smijern, og som i sin pensjonisttilværelse var en hjelpsom handyman for både slektninger, naboer og venner. Han var full av historier fra sitt elskede Värmland, og det sies at han gråt når han hørte "Ack Värmeland du sköna". Han var en mann jeg er lei for at jeg aldri har møtt.

Erik var født i 1867 i Värmland og kom fra fattigdom. Han greide likevel å få seg utdanning som mekaniker. I 1888 emigrerte han til Norge, og ble norsk statsborger i 1894. Han fikk til sammen ni barn med sine to koner, og 24 barnebarn, hvorav jeg er det yngste. Han hadde to yngre brødre; Viktor Emanuel og

Erik Gustaf Sabel.

Karl Johan, som også emigrerte til Norge. Viktor fikk 10 barn, Karl var barnløs. Alle som heter Sabel i Norge i dag er, så langt jeg har greid å finne ut, på en eller annen måte etterkommere etter Erik eller Viktor.

En koffert med historie

For fem år siden åpnet jeg en gammel koffert etter mine foreldre. Den inneholdt bilder og gamle papirer. Jeg fant farfars *arbetsbetyg*, datert Karlstad i 1888, hans norske statsborgerbrev fra 1894 og attester fra hans arbeidsgivere i Kristiania (senere Oslo). Attestene beskriver en ansvarsfull og dyktig fagmann, som ikke bare nøyde seg med å vedlikeholde og reparere maskiner og apparater, men som også videreutviklet dem og oppfant nye. Jeg fant også nekrologen over hans far, *före detta soldaten* Johan Sabel, som døde i 1939 - 95 år gammel - i Järnboås i Västmanland. Kofferten inneholdt bruddstykker av vår slektshistorie, og jeg følte et stort behov for å fylle ut bildet.

Det var mange ubesvarte spørsmål: Hvor kom farfar egentlig fra? Hvorfor dro han til Norge? Hvem var foreldrene hans? Hva slags bakgrunn hadde de? Hvor kom Sabel-navnet fra? Var han vokst opp på et soldat-

torp? Finnes det fremdeles? Drømmen var nok å finne en rødmalt stue med hvite knuter, et Sabel-torp et sted i Värmland.

Drømmen om soldattorpet ble raskt knust. En henvendelse til Värmlandsarkiv avslørte at Johan Persson Sabels soldatkarriere var sterkt overdrevet. Han gikk inn i Värmlands fältjägerregemente i februar 1863 - og ut igjen i april samme år. Etter to måneder! Jeg vet ikke om han ble kastet ut eller sluttet frivillig, men dette ga neppe rett til verken soldatnavn eller -torp. Dette måtte jeg finne ut mer om, og det ble starten på mitt liv som slektsforsker.

Min søster, Grethe på farfars fang, ca 1938.

Jeg tegnet abonnement på Svenska Riksarkivet og meldte meg inn i Värmlands Släktforskarforening. Siden den tid har jeg brukt mange timer ved dataskjermen. Jeg har bladd i husförhörlängder, fødselse- og dopböcker, vigselböcker, död- og begravningsböcker og folkräkningar. Etter hvert har jeg fått svar på mange spørsmål. Til gjengjeld har det dukket opp mange nye, slik det alltid gjør når man begynner å grave seg dypere ned i ting.

Den første Sabel

Nå vet jeg at det var Johans far, min farfars farfar som var den

første Sabel i vår familie; Per Jonsson Sabel. Han fikk sitt navn som soldat i Värmlands fältjägarregemente, der han tjenestegjorde fra 1828 til 1838. Og soldattorpet kunne jeg bare glemme. Feltjegerne var vervede soldater, og de måtte sørge for bolig selv. Per var født i Glava i 1806 som ”oäkta” sønn av tjenestepiken Karin Persdotter og Jon Nilsson fra Töresbol, sønnen på gården der hun jobbet. Som voksen bosatte han seg i Järnskog, og giftet seg med Gunilla Bryntesdotter fra Karlanda. De fikk tre barn, og Johan, min oldefar, født i 1844, var den yngste.

Da Per går ut av feltjegerkorpset, går han ut i den elendigste fattigdom. I husförhörslängden blir han beskrevet som *utfattig*. Han og hans Gunilla ender sine dager som rotehjon i Järnskog. De gikk altså rundt fra gård til gård og fikk mat og husly noen dager eller uker, før de måtte gå videre til neste gård, på fattigkassens regning.

Johan, min farfars far, reiste tidlig hjemmefra. Mens alle forfedrene hans hadde holdt seg i vestre Värmland, reiste Johan østover. Han traff Karolina Eriksdotter fra Övre Ullerud, og da de gifter seg i Övre Ullerud kirke i desember 1866, har de allerede datteren Emma Kristina, født i 1864. De er oppført i vigselboken som *kringresande*, men fra da av ser det ut til at de ble bofaste på Sjöfalla på Rudsheden, sammen med Karolinas far, Erik Gabrielson, stemor Kersti Larsdotter, og hel- og halvsøsken.

Alle mine arkivsøk har gitt meg oversikt over forfedre helt tilbake til 1600-tallet. Min farfars forfedre kom alle fra Värmland, og alle var fattige. Med unntak av en og annen storgårdssønn som greide å gjøre en tjenestejente gravid.

Etter hvert ble det klart at heller enn å tolke uleselige kirkebøker fra 1600-tallet ville jeg forsøke å finne ut mer om det livet min farfar for-

lot. Hvor var egentlig Rudsheden? Hvor og hva var Sjöfalla? Og hvem var igjen der da han dro?

Flere slektninger

Jeg har alltid hørt at farfar hadde to brødre, og at vi ikke hadde slektninger igjen i Sverige. Mine arkivsøk viser at han har hatt fire søstre også. Den tre år eldre Emma Kristina, Anna Louisa, Anna Sofia og Elvina. Anna Louisa døde som femåring i 1877 og Elvina, som ble født i 1884, ble bare fem dager gammel. Men både Emma Kristina og Anna Sofia vokste opp, giftet seg og fikk barn, og bosatte seg på Rudsheden.

Nå, helt nylig, har jeg oppdaget at farfar Erik også etterlot seg en datter i Värmland. Signe Maria, *oäkta dotter* av Karolina Sonesdotter fra Ormberget i Norra Råda og E.G. Johansson Sabel fra Vågsjö i Övre Ullerud, ble født den 9. januar 1888, i følge *Födelse och dopboken fra Norra Råda Församling*. En måned senere reiste Erik fra Sverige. Var dette den egentlige grunnen? Foreløpig er dette så ny informasjon for meg at jeg ikke har funnet ut mye mer. Jeg vet at Signe Maria vokste opp med mor, stefar og

søsken, at hun var gift Frykstedt, og døde i Deje, Nedre Ullerud i 1959. Hun fikk tre eller fire barn.

Farfars søstre vet jeg mer om. Emma Kristina giftet seg med Johan Skyman og fikk 11 barn. De bodde på Rudsheden, nærmere bestemt i den stuen som senere ble kalt Skymanstorpet.

Anna Sofia reiste, i likhet med brødrene, til Norge for å søke lykken i 1894. Tre år senere finner jeg henne i registeret ”*från Norge hem-sända personer*”. Av politivhøret hun måtte igjennom i Kristiania, framgår det at hun hadde hatt huspost flere steder i Øst-Norge, men var blitt syk og innlagt på sykehus. Da hun ble utskrevet hadde hun ingen penger å leve for. Hun søkte penger fra den norske fattigkassen, men ble isteden sendt hjem med tog.

Sjöfalla en augustdag i 2015.

På trappen til Sjöfalla med Frank Lunde fra Ransäter.

Frank Lunde peker utover Vågsjön, mot Petteröa og stedet der farfars søster, Anna, druknet sammen med sin mann og to barn i 1913.

Tilbake på Rudsheden fikk hun fire "öäkta barn", som det heter i kirkebøkene, før hun i 1906 giftet seg med Petter Pettersson. Petter var faren til i hvert fall ett av barna hun hadde da de giftet seg, kanskje alle fire. Etter de var gift, fikk de tre barn til.

Den store tragedien

Den store familietragedien oppdaget jeg ved en tilfeldighet for et par år siden. Både Anna, Petter og to av barna, Yngve Emanuel og Gustaf Fritjof Valentin, døde på samme dag, den 11. januar 1913, framgikk det av forsamlingsboken for Övre Ullerud. I begravningsboken er drukning oppgitt som dødsårsak. Et søk i Kungliga Biblioteket frambrakte en artikkel i Svenska Dagbladet, som i sin utgave den 14. januar 1913 fortalte den forferdelige historien:

Fader, moder och två barn drunknade.

Hemsk olycka på Vågsjön i Värmland

En hemsk drunkningsolycka inträffade i lördags afton i närheten af Munkfors bruk. En 6-årig son til fabriksarbetaren P. Pettersson hade begifvit sig ut på den endast två nätter gamla isen på Vågsjön, som emellertid brast under honom. Gossen befann sig då icke långt från land. Från hemmet, som ligger ensligt i skogen i omedelbar närhet af sjön, observerades olyckan och gossens 8-åriga broder skyndade til

hjälp, men äfven han kom ned i vattnet.

Nu rusade barnens moder till och inom kort äfven fadern, men isen brast äfven under dem och snart hade alla fyra försvunnit i djupet. Då den timade olyckan kom till andra personers kännedom, var det redan för sent att utföra något räddningsarbete. Ett lag

arbetskamrater til Pettersson foretogo i går draggning med det resultat att samtliga liken anträffades.

Pettersson var 53 år och hustrun 34. De efterlämna 5 barn i åldern 1-13 år. Dessa stå nu fullkomligt ensamma i världen och få tagas om hand af fattigvården. Tills vidare ha de omhändertagits af barmhärtiga människor.

Fader, moder och två barn drunknade.

Hemsk olycka på Vågsjön i Värmland.

Sörjande: fem barn i åldern 1—13 år.

(Enskildt till Svenska Dagbladet.)

KARLSTAD, onsdag. En hemsk drunkningsolycka inträffade i lördags afton i närheten af Munkfors bruk.

En 6-årig son till fabriksarbetaren P. Pettersson hade begifvit sig ut på den endast två nätter gamla isen på Vågsjön, som emellertid brast under honom. Gossen befann sig då icke långt från land. Från hemmet, som ligger ensligt i skogen i omedelbar närhet af sjön, observerades olyckan och gossens 8-åriga broder skyndade till hjälp men äfven han kom ned i vattnet.

Nu rusade barnens moder till och inom kort äfven fadern, men isen brast äfven under dem och snart hade alla fyra försvunnit i djupet. Då den timade olyckan kom till andra personers kännedom, var det redan för sent att utföra något räddningsarbete. Ett lag arbetskamrater till Pettersson foretogo i går draggning med det resultat att samtliga liken anträffades.

Pettersson var 53 år och hustrun 34 år. De efterlämna 5 barn i åldern 1—13 år. Dessa stå nu fullkomligt ensamma i världen och få tagas om hand af fattigvården. Tills vidare ha de omhändertagits af barmhärtiga människor.

Faksimile fra Svenska Dagbladet, 14. januar 1913.

Nr 198

Hvor ble det av de fem barna som ble foreldreløse denne januarkvel- den? Vokste de opp? Har de etterkommere? Dette er kusiner av min far - som jeg aldri hadde hørt om. Nå vet jeg at to av barna kom til fattighuset i Hällekil. Den yngste ble der til sin død som 25-åring i 1936. Hun var mentalt syk. Idiot står det i kirkeboka. De øvrige døde i godt voksen alder. Foreløpig vet jeg ikke noe om etterkommerne deres, men jeg arbeider med saken.

Endelig på Sjöfalla

Jeg har lenge ønsket å finne Vågsjöarna, Rudsheden og Sjöfalla, men google map var ikke til mye hjelp. Jeg skjønnte at jeg måtte ut i skogen og lete. Da jeg oppdaget at Värmlands Släktforskarforening skulle ha stand på årets antikk- og samlermesse i Ransäter, bestemte min mann og jeg oss for å besøke messen, og se om det var mulig å få hjelp til å komme videre. Og for en hjelp vi fikk! Representantene for foreningen var hjelpsomheten selv, og innen dagen var omme hadde de satt oss i forbindelse med **Gunnel og Frank Lunde**, som var lokalkjente, og hadde materiale fra boopptegninger som var gjort i området. Frank fulgte med og viste vei, og derfor kunne jeg altså stå på trappen til Sjöfalla en vakker solskinnsdag i august.

På Rudsheden er de fleste stuene borte. Bare Sjöfalla og Skymans- torpet er igjen. Men takket være *torp og gårdsinventering* som ble gjort på 1980-tallet, vet man ganske mye. Frank kunne vise oss restene av Smaggtorpet, der smeder i flere generasjoner har bodd. Kanskje

Fortsättning på sidan 22

Antavla nr 198	Upprättad för Erik Gustaf Sabel, f 25/8 1867 i Rudsheden, Övre Ullerud (S)				ff (4) t. Bente Sabel. Orter i (S) län om inte annat anges	
Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V	ÖU = Övre Ullerud	
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63		
<u>Nr 2, far</u>	Sabel	Nilsson, Jon	Olsson, Nils	Nilsson, Olof		
Sabel	Per Jonsson	f 31/3 1778, Glava	24/7 1744, Glava - 3/3 1827, Glava	Nilsson, Anna		
Johan Persson	f 12/4 1806	d 29/3 1832, Glava	Jonsdotter, Kerstin	Gudmundsson, Jon		
f 21/2 1844	Glava	Persdotter, Karin	8 15/4 1747, Glava - 13/4 1837, Glava	Ekelund, Caisa Olsdotter		
Järnskog	d 3/2 1880	f 29/8 1778, Älgå	Gudmundsson, Per	Nilsson, Gudmund		
d 25/3 1939	Järnskog	4	Andersdotter, Marit	Jansdotter, Anna		
Järnsboås(T)	Bryntesdotter	Andersson, Brynte	9 20/8 1750, Älgå - 19/5 1799, Älgå	Persson, Anders	f 1698, Älgå	
g 28/12 1866	Gumilla	f 1754, Karlanda		Olsdotter, Marit	f 1720, Älgå	
Övre Ullerud						
<u>Nr 1, ansökare</u>						
Sabel	f 2/4 1802	10				
Erik Gustaf Johansson	Karlanda	Elofsdotter, Böret	Eriksson, Elof			
f 25/8 1867	d 15/2 1872	f 1770	f 1737, Karlanda			
ÖU, Rudsheden	Järnskog	d 19/8 1809, Karlanda	Clasdotter, Elin			
d 25/3 1947		5	11 f 1737, Karlanda			
Oslo(NO/A)	Gabrielsson	Bengtsson, Gabriel	Nilsson, Bengt	Bengtsson, Nils	f c1720, Nyed	
	Erik	f 15/1 1790, Nyed	29/5 1747, Nyed - 14/2 1830, Nyed	(Jörgensdotter), Marit	f c1720	
	f 4/5 1819	d 13/2 1863, Övre Ullerud	Gabrielsdotter, Stina			
	ÖU, Skansen	g 17/4 1814, Nedre Ullerud	12 1752, Nyed - c1809, Nyed			
	d 3/6 1886	Elofsdotter, Cajsa	Månsson, Elof	Larsson, Måns	f 14/7 1748, Nedre Ullerud	
	ÖU, Rudsheden	f 25/5 1793, Nedre Ullerud	1769, Nedre Ullerud - 12/4 1818	Svensdotter, Karin	f 1750, Nedre Ullerud	
	g 30/5 1841	d 26/1 1866, Övre Ullerud	Eriksdotter, Britta	Larsson, Erik	f 22/2 1738, Nedre Ullerud	
<u>Nr 3, mor</u>	Mattsdotter	Skymberg, Mattis Olsson	13 f 1763, Nedre Ullerud	Håkansdotter, Karin	f 16/10 1740, Nedre Ullerud	
Eriksdotter	Anna	f 1788, Ransäter				
Karolina	f 4/11 1804	d 1815, Ransäter	14			
f 22/2 1844	Ransäter	Ersdotter, Catharina	Nilsson, Erik	Ersson, Nils		
ÖU, Hällekil	d 3/7 1850	f 3/10 1780, Ransäter	f 22/10 1759, Ransäter	Bengtsdotter, Karin		
d 5/10 1895	ÖU, Förby	7	Pehrsdotter, Annika			
ÖU, Rudsheden			15 f 1749, Ransäter			
13/12 2015						

Fortsättning från sida 20

var det der farfar Erik lærte sin smedkunst?

Her ute i skogen fikk vi også vite at min farfars far, Johan, hadde bygd en liten stue på en øy i Vågsjön. Den fikk navnet Petteröa på folkemunne. Visstnok etter beboerne. For det var der Anna Sofia og Peter Pettersson hadde bodd til den tragiske januardagen de gikk gjennom isen, og druknet i forsøket på å redde de to barna sine. Johan rev stuen etter ulykken, og skal ha tatt den med seg på toget til Järnboås utenfor Örebro, der han var bosatt fra 1907. Frank kunne peke ut øya, og plassen der de fire gikk gjennom isen og druknet.

Fra Ransäter og Rudsheden gikk turen til *kolbulekveld* på Övre Ulleruds hembygdsgård, der jeg var så heldig å få treffe **Helmer Andersson**, en av dem som på 1980-tallet gikk rundt og registrerte og dokumenterte de gamle boplassene. Han var full av spennende historier fra distriktet. Han kunne blant annet fortelle at det var en hund som hadde forvillet seg ut på isen, som var foranledningen til at de to barna gikk utpå. Han kunne også gjengi den hjerteskjærende beretningen om de fem barna som gikk gjennom skogen og ikke turde gå inn på Sjöfalla og berette om hva som hadde hendt.

Takket være Helmer har jeg nå fått kopier av booppteignelsene, som også inneholder historier og anekdoter om stedet og menneskene som har bodd der. Mange av dem er mine slektninger. Han har også gitt meg tips om mye interessant litteratur om Värmland og Värmlands historie, som vil komme til nytte når jeg nå skal sette meg ned og forsøke skrive min slekts historie. Det blir historien om fattigfolk fra Värmland, tapre hverdagsmennesker, som strevde for å opprettholde livet, og gi sine etterkommere et bedre liv.

Nr 199

Skickar här in antavla för målare Gunnar Sandberg. Jag har tidigare skickat in antavla för hans hustru Anna-Greta Nordgren g Sandberg (antavla nr 186).

Det första problemet med anorna gäller Gunnars farfar, ana 4. Modern Kristina Johannesdotter (ana 5) bodde på Koppen i Kila. Koppen var enligt oppgift bostad för inhyses och anställda på gårdarna i närheten. Kristina kallades för "Stina på Koppen" och hon jobbade som hushållerska hos riksdagsmannen Anders Andersson f 1812 i Torstensbyn som 1868 blivit änkeman. Kristina fick, förutom sonen Alfred f 1789, också sonen Adolf f 1886. Båda sönerna fick efternamnet Andersson.

Nästa person som är värd att stanna opp vid är Gunnars morfars far, Jean Jansson Kihlberg f 1781 (ana 12). Enligt födelseboken var Jean Jansson Kihlberg (f 1755) far och Maria Persdotter Hallstedt (f 1756) mor. Jean jobbade på Smedbyn i Kila, enligt oppgift som smed eller kanskje snickare. Maria jobbade också på Smedbyn mellan 1775 och 1881 och står där som hushållerska. Jean den yngre föddes den 25/11 och det lite underlige är att hans föräldrar gifte sig 18/11, alltså en vecka innan Jean föddes. Sent gifte trots att de två jobbat sida vid sida i flera år. Familien flyttade till gården Lillerud.

Av Näs häradsrätts lagfartsprotokoll den 17 oktober 1792 (Näs häradsrätt AIIa:4 1780-1799) § 154 framgår: "Den 1/12 del efter helt i hemmanet Lillerud som pigan Maria Hallstedt fått af Assessoren Vålborne Herr Bengt von Echstedt för flera års trogen tjenst under

villkor att denna gåfva, om Maria före gifvaren dödde ogift, den samma aldeles förfalen ränta, men i annan händelse ägde att för sig och sina arfvingar behåla nämnda hemmansdel jemte de husen dertil som gamla Torparen Sven Ersson bebor tillika med en af Bodarna, som alt gåfvobrefvet af d: 1 Junii 1781 med Hr Assessorens egenhändiga underskrift och sigill bestyrkt utvisar, blef nu för bemälte Maria Hallstedt upbuden 1 ggn. Dock bör gåfvobrevet innan vidare lagfart meddelas af 2ne vittnen underteknas och bestyrkas".

Av lagfartshandling Näs härad 19/2 1785 framgår att snickaren Johan Kihlberg fått köpa gården av assessoren wälborne herr Bengt von Ekstedt för 55 riksdaler och 26 shilling.

Det var väl inte vanlig at en piga eller hushållerska får en gård i gåva. Till historien hör at Bengt von Echstedt vid denna tid var änkeman. Spekulationen har varit at Bengt von Echstedt i själva verket var far till Jean. Maria och hennes familj flyttade sen över till Kilerud i Kila.

Trots det ovanliga namnet Hasselberg är oppgifterna om anorna 52 och 53 från Lidköping ofullständiga. Enligt oppgift ska Lars Hasselberg (ana 26) ha varit klädehandlare i Lidköping för at sedan bli bokhållare på Borgviks bruk, vilket jag funnit bekräftat i AI:4 1764-1775 Borgvik (S), Borgviks bruk avd I s83 och avd II s173.

Kul om någon har mer opplysninger at komma med gällande detta släkktred.

Maria Klässbo
Tingvallagatan 15, 661 40 Säffle
maria.klassbo@telia.com

Antavla nr 199		Upprättad för Gunnar Sandberg, f. 27/11 1909 i Strand, Ed (S)			Orter i (S) län om inte annat anges	
Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V		
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63		
Nr 2, far						
Sandberg						
Alfred Andersson						
Soldat, fabriksarbetare						
f 19/11 1879						
Kila, Lillerud						
d 18/8 1954						
Kila, Kilerud						
g 28/12 1906						
Kila	Johannesdotter	Andersson, Johannes	Nilsson, Anders	Pettersson, Nils	6/2 1754, Kila - 31/8 1838, Kila, Väsby	
Nr 1, ansökare	Kristina	f 26/10 1818, Kila, Väsby	28/12 1793, Gillberga - 21/9 1871, Kila	Gustavsdotter, Karin	19/5 1751, Kila - 6/3 1822, Kila, Väsby	
Sandberg	Hushållerska	d 27/7 1861, Kila, Lillerud	Jonsdotter, Kerstin	Andersson, Jon	4/8 1748, Gillberga - 20/2 1806, Gillberga	
Alfred Gunnar	f 31/7 1851	g 30/3 1845, Långserud	10 27/3 1789, Gillberga - 8/4 1863, Kila	Larsdotter, Marta	7/3 1760, Gillberga - 19/1 1833, Gillberga	
Mälare	Kila, Lillerud	Nilsson, Anna	Bengtsson, Nils	Nilsson, Bengt	1754 - 18/9 1795, Långserud, Guterud	
f 27/11 1909	d 29/9 1930	f 23/6 1820, Långserud, Backa	13/9 1790, Långserud - 2/5 1849, Kila	Svensdotter, Cajsa	26/3 1770, Kila - 24/8 1817, Långserud	
Ed, Strand	Ed, Strand	d 13/3 1900, Kila, Östensbyn	Andersdotter, Britta	Olsson, Anders	18/12 1761, Kila, Takene V - 26/9 1830, Kila	
d 3/4 2003	5	11 1/1 1782, Kila - 11/2 1824, Långserud		Persdotter, Maria	1765, Kila - 12/7 1825, Kila, Mossesrud	
Säftele, Näs vägen 1	Kihlberg	Kihlberg, Jean Jansson. Bondé, snick.	Kihlberg, Jean Jansson. Snickare	Larsson, Jonas. Bonde	1725, (Killeberg(L/M)) - 1773	
g 25/11 1939	Gustav Jansson	f 26/11 1781, Kila, Fjäll	f 25/11 1755, Kila, Rud - 14/3 1807, Kila	Olsson, Ingeborg	26/3 1725, Kila, Rud - 1/4 1804, Kila	
Säftele	Lantbrukare, snickare	d 18/12 1860, Kila, Kilerud	Hallstedt, Maria Persdotter	Hallstedt, Per Persson. Officer	1711, Bro - 9/7 1780, Holm(P)	
Nordgren	f 7/6 1830	g 21/10 1806, Kila	12 15/5 1756, Bro - 23/3 1830, Kila	Eriksdotter, Stina	f 1725, Bro	
Anna-Greta	Kila, Kilerud	Hasselberg, Maria Lisa	Hasselberg, Lars. Inspektör, bonde	Hasselberg, Anders. Handelsman		
22/9 1914, Säftele	d 4/8 1915	f 20/11 1786, Borgvik, Arnäs	1738, Lidköping(R) - 29/9 1813, Kila	Persson, Bryngel	f 8/6 1730, Borgvik, Borgviks bruk	
Nr 3, mor	Kila, Kilerud	d 8/9 1854, Kila, Kilerud	Bryngelsdotter, Katarina	Johansdotter, Maria	f 1730	
Kihlberg	g 29/12 1862, Gillb.	6 13 25/4 1755, Borgvik - 7/10 1824, Kila	Andersson, Bengt. Torpare	Andersson, Anders. Torpare	1739 - 10/6 1817, Långserud, Ed, ST	
Annie Gustafsdotter	Andersdotter	Bengtsson, Anders. Hemmansägare	Andersson, Bengt. Torpare	Olsson, Ingrid	7/1 1744, Långserud - 14/1 1821, Långserud	
f 26/5 1881	Stina	f 25/3 1813, Långserud, Marielund	Olsson, Annika	Persson, Olof	f 1744	
Kila, Kilerud	f 24/7 1840	d 17/6 1891, Gillberga, Källås	20/6 1783, Kila - 23/12 1874, Gillberga	Gustafsdotter, Kerstin	f 27/7 1752, Kila - 1/8 1817, Långserud	
d 4/5 1962	Långserud, Stenbyn	Olsson, Anna	Andersson, Olof	Olofsson, Anders. Bonde	f 17/10 1726, Långserud, Björketjärn N	
Kila, Kilerud, Berget	d 29/11 1907	f 13/8 1797, Sillerud, Mörnäs	1/1 1763, Långserud - 20/3 1825, L.d	Nilsson, Karin	f 1730	
21/7 2015	Kila, Kilerud	d 26/11 1890, Gillberga, Källås	Andersdotter, Malin	Persson, Anders	5/12 1722, Långserud - 1778, Långserud	
	7	15 25/6 1763, Långserud - 3/2 1813, L.d	Andersdotter, Brita	Andersdotter, Brita	1732, Långserud - 23/4 1808, Långserud	

Vårens program 2016

Arvika

Träffar: Biblioteket följande måndagar kl 17-19.

7 mars Vad finns i Landstingsarkivet? Henrik Landtmansson berättar om vad som finns i de olika arkiven, t.ex. efter sanatoriet i Arvika.

4 april Diskussions- och frågekäll mm

2 maj: I flyktingars fotspår. Harriet Nilsson berättar

30 maj. Aktuellt för hösten. Diskussioner – frågor mm

Forskarhjälp: tredje tisdagen i månaden, kl 15-19: 15/3, 19/4 och 17/5.

Släktforskningens dag lördag 19 mars kl 10.00-14.00. Släktforskarrummet med PC bokad för oss.

Filipstad

Forskarhjälp på biblioteket den andra onsdagen och sista lördagen i varje månad.

På onsdagar är tiden 16.00-18.00 och på lördagar 11.00-13.00.

Grums

Tisdag 15 mars kl. 18.30 Staffan Myrenberg berättar om Malsjö kvarn. Konferensen, Gruvan, Grums

Lördag 19 mars kl. 10-14: Släktforskningens Dag. kl. 12.00 Hans Kihlberg, Säffle berättar om

ÅmÅJ:s, DVVJ och Bergslagernas Jernvägar. Biblioteket, Grums

Tisdag 19 april kl. 18.30 Lite tå hört. Konferensen, Gruvan, Grums

Forskarhjälp på Biblioteket Grums torsdagar 25 feb. och 10 mars kl. 15-18.

Karlstad

Alla aktiviteter sker på Arkivcentrum, Almqvistsalen eller Edbergssalen.

Forskarhjälp på Arkivcentrum varje torsdag kl 16-19 till och med den 12/5

Torsdag 25 feb. kl 18.30 Staffan Svanqvist: Giftprästen Lindbäck från Silbodal

Måndag 7 mars kl 14.00 Niclas Persson: Hur släktforskar man i Finland?

Lördag 19 mars kl 10.45 o 14.15 Släktforskningens Dag. Annika Sandén: Missdådare - Brott

och människoöden i Sverige omkring 1600. Forskarhjälp i forskarsalen kl. 10-15.

Torsdag 14 april kl 18.30 Claes Westling: Domstolsforska

Kristinehamn

Föreläsningar hörsalen Biblioteket kl.18.30:

Tisdagen 22 mars Emigration. Stefan Svensson

Tisdagen 26 april Samla och skriv ned forskningen. Eva Wassén Eriksson.

Tisdagen 24 maj kl.17.30 Våravslutning endast medlemmar o anmälan.

Forskarhjälp i släktforskarrummet, kl.14.00 -17.00

Andra tisdagen varje månad: 8/3, 12/4, 10/5

”Snacktjm” för daglediga, hörsalen, kl.14.00 -17.00: Tisdagar 15/3, 19/4

Lördagen 19 mars kl.11-14: Släktforskningens dag i hörsalen och släktforskarrummet

Sunne

Forskarhjälp på Sunne bibliotek följde tider: lördag 12/3 kl. 11-14, lördag 9/4 kl. 11-14, torsdag

21/4 kl. 13-17, torsdag 12/5 kl. 13-17.

Säffle

Måndagen den 21 mars kl. 19.00. Mina anor. K G Lindgren berättar

Måndagen den 25 april kl.19.00. Släktforskningen och kartorna. Dennis Gröning berättar

Måndagen den 23 maj kl.18.00. En vandring bland lämningar. Bo Kihlgren vandrar och berättar.

Plats: Säffle bibliotek utom vid sista tillfället, där plats meddelas senare.

Hagfors

Se Värmlandsrötter

Släktforskningens Dag 2016 - 19 mars